

Докторантска програма

МЕТЕ ГЪОКЧЕ

**МЛАДЕЖКИТЕ ХОРОВЕ В
ТУРЦИЯ В КРАЯ НА 20. ВЕК И
НАЧАЛОТО НА 21. ВЕК. –
ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВИ**

Дисертация за придобиване на
образователната и научна степен Доктор

АВТОРЕФЕРАТ

Научен ръководител проф. Явор Конов д-р, д.н.

София, 2021

Дисертационният труд е обсъден и предложен за защита на заседание на Департамент „Музика“ – НБУ, състояло се на 15 януари 2021 г.

Трудът е написан на английски език и се състои от увод, пет глави със съответни подглави, и заключение, в общ обем от ... страници, от които 167 стр. основен текст, включващ и изображения, таблици и документални снимки.

Цитираната литература включва 35 заглавия на турски и английски език.

Защитата ще се състои на ... дата ... месец ... година ... в НБУ – София.

Научното жури по защитата е в състав:

• Вътрешни членове

1. проф. Елисавета Вълчинова-Чендова, д.н., 8.3.

Музикално и танцово изкуство

2. доц. д-р Георги Петков, 8.3. Музикално и танцово изкуство

• Външни членове

3. проф. д-р Тони Шекерджиева-Новак – АМТТИ „Проф. Асен Диамандиев“, 8.3. Музикално и танцово изкуство

4. проф. д-р Адриан Георгиев – СУ „Св. Климент Охридски“, 8.3. Музикално и танцово изкуство

5. проф. д-р Весела Гелева – АМТТИ „Проф. Асен Диамандиев“, 8.3. Музикално и танцово изкуство.

СЪДЪРЖАНИЕ:

УВОД

Въведение	7
Цел на изследването	9
Значимост на изследването	10

Глава 1.

ОЦЕНКА НА ИСТОРИЯТА НА ХОРОВИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ В ТУРЦИЯ ОТ 1970 ДО НАЧАЛОТО НА 21. ВЕК

1.1. История на турската хорова музика.....	11
1.2. Турската музика.....	13
1.2.1. Традиционната турска дворцова музика.....	14
1.2.2. Традиционната турска фолклорна музика.....	15
1.3. Колективното унисонно пеене в традиционната турска култура	23
1.4. Мястото на колективното унисонно пеене в религиозните традиции и практики в Турция.....	26
1.5. Субективни и обективни предпоставки за създаване на хорове в Турция	27
1.5.1. Яничарска (Мехтерхане) музика.....	28
1.5.2. Влияние на западните музикални традиции върху османската музика	28
1.5.3. Музиката през епохата на Република Турция.....	29
1.6. Влиянието на европейската хорова култура върху развитието на хоровото творчество в Турция.....	35

Глава 2.

ВИДОВЕ ХОРОВО ПЕЕНЕ В ТУРЦИЯ ПРЕЗ 20. ВЕК

2.1. Мястото и ролята на музикалното и хоровото образование в училищните програми.....	38
2.2. Функции и цели на училищните хорове.....	50
2.2.1. Хорове към училищните класове	51
2.2.2. Изпълнителски хорове.....	51
2.2.3. Обичайни концертни типове и структури на училищните хорове.....	51
2.2.4. Обучение и ръководство на училищни хорове; учители по музика	52
2.3. Класификация на видовете хорове.....	52
2.4. Видове организации на хорове.....	56
2.4.1. Хорови асоциации.....	56
2.4.2. Хорови концерти.....	56
2.4.3. Хорови фестивали.....	57
2.5. Видове хорово образование	58
2.5.1. Хорвете в началното, средното и висшето образование	58
2.5.2. Хорвете в гимназиите по изящни изкуства.....	59
2.5.3. Университетските хорове.....	59
2.6. Образователни методи и форми в хоровото дирижиране в Турция	59
2.6.1. Педагогически факултети.....	59
2.6.2. Катедрите по музика.....	64
2.6.3. Консерваториите	66
2.6.4. Катедрите по хор и хорово дирижиране	67
2.6.4.1. Катедрите по хорово пеене в университетите.....	68
2.6.5. Ателиетата по хорово дирижиране – семинари, сертификационни програми.....	71
2.6.5.1. Обучението по хорово дирижиране чрез Школата „100 гласа“	71
2.6.5.2. Сертификационната програма по художествено хорово дирижиране на университета Бахчесехир	71
2.6.5.3. Организацията „Академия на младите хорови диригенти“	71
2.6.5.4. Мастеркласове по хорово дирижиране към Държавния смесен хор към Министерството на културата на Република Турция	72

2.7. Водещи съвременни турски хорови диригенти в Турция	72
2.7.1. Проф. Саип ЕГЮЗ	72
2.7.2. Проф. Музаффер АРКАН	72
2.7.3. Проф. Хикмет ШИМШЕК	73
2.7.4. Проф. Джанан АКЪН	73
2.7.5. Танер СОЛУКЧУ, д-р	73
2.7.6. Проф. Юсел ЕЛМАС	74
2.7.7. Проф. Суна ЧЕВИК	74
2.7.8. Проф. Мустафа АПАЙДЪН	75
2.7.9. Доц. Ахтер ДЕСТАН, д-р	75
2.7.10. Атилла Чагдаш ДЕГЕР, д-р	76
2.7.11. Мете ГЪОКЧЕ	77
2.7.12. Чигдем АЙТЕПЕ	77
2.7.13. Джемши Джан ДЕЛИОРМАН	78
2.8. Обща оценка	78

Глава 3.

ОЦЕНКА НА ТУРСКАТА ХОРОВА МУЗИКА ЧРЕЗ СТИЛОВЕТЕ В 20. ВЕК

3.1. Републикански период, 1-во поколение композитори	81
3.2. Републикански период, 2-ро поколение композитори	81
3.3. Републикански период, 3-то и 4-то поколения композитори	82
3.4. Списъци с творби от турски композитори	82
3.5. Хорови творби с акомпанимент	91
3.6. Други видове хорови / вокални творби	95

Глава 4.

ПРОБЛЕМИ НА МЛАДЕЖКИТЕ ХОРОВЕ И ОБЩ ПОГЛЕД КЪМ СИТУАЦИЯТА В ТУРЦИЯ В КРАЯ НА 20. И НАЧАЛОТО НА 21. ВЕК

4.1. Общ поглед към младежките хорове като цяло	96
4.1.1. Младежките хорове в общото музикално образование	96
4.1.2. Младежките хорове в любителското музикално образование	97
4.1.3. Младежките хорове в професионалното музикално образование	98
4.2. Проблемите	103
4.2.1. Установени недостатъци у диригентите на младежки хорове	103
4.2.1.1. Техники на хоровото дирижиране	103
4.2.1.2. Гласови проблеми в хора; здравето на гласа; хорови егзерсизи	104
4.2.1.3. Създаване на репертоар според възрастовите групи и репертоарната култура на младежките хорове	104
4.2.1.4. Анализи на хорови произведения (форма, стилови характеристики и интерпретация)	105
4.2.1.5. Просвирване на партитурите и работа с пиано	105
4.2.1.6. Хорът, методите на работа над хорови творби, видове репетиции	105
4.2.1.7. Концертната култура – концертът и общата мотивация	106
4.2.1.8. Обща човешка психология, лидерски умения	106
4.2.1.9. Социалната активност на хора; хорова култура	107
4.2.2. Установени недостатъци при хористите	107
4.2.2.1. Хорова култура и дисциплина	107
4.2.2.2. Развитие на гласа в хора и обучението по вокална техника	107
4.2.2.3. Репертоарна култура, осмисляне и анализ на песента; ниво на солфежа	108
4.2.2.4. Грижата за личното интелектуално развитие на хориста	108
4.2.2.5. Перспективи пред хоровото дирижиране	108
4.3. Проблеми от икономически характер	108
4.4. Популяризиране на хоровата музика	109
4.5. Академични изследвания в областта на хоровата музика	110

Глава 5.

ИЗСЛЕДВАНЕТО НА ПРОЕКТА „НАЦИОНАЛЕН МЛАДЕЖКИ ХОР 100 ГЛАСА“ В РАМКИТЕ НА РАЗВИТИЕТО НА МЛАДЕЖКИТЕ ХОРОВЕ В ТУРЦИЯ

5.1. Национален младежки хор „100 гласа“: създаване, статут и цели	111
5.2. Основните цели на Националния младежки хор „100 гласа“	114
5.3. Основните принципи и правила на Националния младежки хор „100 гласа“	115
5.3.1. Качества, изисквани от хористите	115
5.3.2. Организационна структура	115
5.3.2.1. Подготвителна група	117
5.3.2.2. Младежки хор	117
5.3.2.3. Представителен хор	117
5.3.2.4. Съдържание на курса и програмата	117
5.3.2.5. Програми за семинарни разговори	118
5.3.2.6. Хоровият фестивал на хоровата школа „100 гласа“	118
5.4. Академичен състав	118
5.4.1. Преподаватели в годините 2014-2015	119
5.4.2. Преподаватели в годините 2015-2017	119
5.4.3. Преподаватели в годините 2017-2018	120
5.4.4. Преподаватели в годините 2018-2020	120
5.5. Работна програма на лагерните обучения	120
5.6. Мнения за Националния младежки хор „100 гласа“	124
5.7. Студентите участници в Националния младежки хор „100 гласа“, по университети	128
5.8. Постигнатите цели	129
5.8.1. Социално развитие	129
5.8.2. Академично развитие	130
5.9. Цели които не бяха постигнати	130
5.10. Проведени лагерни обучения и изнесени концерти на Националния младежки хор „100 гласа“	132
5.11. Снимки от лагерните обучения на Националния младежки хор „100 гласа“	133
Заклучение	160
Приноси на дисертационния труд	162
Прложения	163

УВОД

В 20-и век се наблюдават значими промени в множество различни полета из целия свят, от икономиката до културата. Значими промени се появяват и в изкуството, чиято взаимовръзка с традицията динамично се видоизмени. От голямо значение е да се изследват младежките хорове и тяхното общо положение, образование, ефекти и проблеми в турската музикална култура, както и процесът на тяхното развитие по отношение на традиционната им структура от края на 20-и век до началото на 21-ви век в Турция и специално да се изразят техните перспективи, тъй като Турция има многобройно младо население.

Младежките хорове са един от важните инструменти за социално и художествено развитие в еволюцията на една държава. Много е важно да се прави музика заедно, да се поддържа националната култура и да се осигури единството „глас-дума“ в цялата страна. В този контекст може да се каже, че младежките хорове са важно средство за представяне на развитието на училищата и социалната среда.

Когато разглеждаме хоровите култури на развитите страни, виждаме, че те играят важна роля в социалното и артистично развитие. Един от най-основните принципи в подхода на Золтан Кодай е, че всеки може да използва пеещия глас като най-удобния и достъпен инструмент.

Детските хорове имат значение за формирането на основата на развитието и следващото поколение поради образованието, което дава в ранна възраст. В допълнение, лесното и практично вокално поставяне на човешкия глас и практическото създаване на хорове позволяват образователният процес да се формира ефективно.

В подкрепа на тази идея са важни възгледите на Муамер Сун (Muammer Sun), композитор и педагог. Той заявява, че слушателите са по-силно повлияни от вокалната музика, отколкото от който и да било музикален инструмент, и че тя може да бъде много по-ефективна от музикалния инструмент в музикалното развитие на обществото. И споделя следните възгледи във връзка със значението на детските и младежки хорове: „В бедните страни (и в нашата бедна околна среда)

не всеки човек (дете, тийнейджър, пълнолетен) може да е в състояние да си купи инструмент, но всеки може да пее. Следователно детските и младежки хорове могат да изпълнят ролята на съграждащи основата в развитието на качеството на музиката у нас. Разбира се, обучението по музикални инструменти може да се подкрепи колкото може повече и могат да се създадат общностни от инструменталисти. Това трябва да се направи и такива бяха направени. Хоровете обаче са по-склонни да бъдат разширени в цялата страна. Хоровете могат да бъдат в основата на развитието на музиката в цялата страна.

Според резултатите от системата за адресна регистрация на населението, общото население на Турция в края на 2017 г. е 80 милиона 810 хиляди 525, докато броят на младите хора във възрастовата група 15-24 г. е 12 милиона 983 хиляди 97, т.е. ок. 16% от населението. В този контекст се оказва полезно и важно да се постави под въпрос и да се проучи позицията на младежките хорове и хоровата култура в сравнение с населението и потенциала за музикално образование в Турция, която има многобройна младеж, активна под различни форми по отношение на развитието на Турция в областта на музиката и хоровата ѝ култура, от традиционно фолклорните ѝ структури до тези в наши дни. В тази връзка настоящата дисертация има за цел да изследва проекта на Националния младежки хор „100 гласа“, осъществен в национален мащаб, и да разкрие резултатите, постигнати до момента. (*Въведение*).

Това дисертационно изследване има за цел да разработи предложения за развитието на младежки хорове, като разкрие положението на младежките хорове в Турция в края на 20-и и началото на 21-ви век и да осветли трудностите, през които те са преминали. В този контекст е важно да се представят осмислянията и резултатите от данните, получени в Националния младежки хор „100 гласа“ за хоровата музика на страната ни.

В този план, чрез проучване на проектите на Националния младежки хор „100 гласа“ и преразглеждане на резултатите, бяха представени проблемите и предложенията за решения в областта на турската хорова музика. (*Цел на изследването*).

Настоящото изследване е от приносно значение и към научната литература, и към посрещане на практическите изисквания на хоровата музика в Турция чрез определяне на историческото ѝ развитие и статута на младежките ѝ хорове, разкриване на свързаните с тях проблеми и предлагане на предложения за възможни техни решения.

Изследването е особено важно за представянето на систематичното формиране на младежки хорове в Турция, разпространението на младежките хорове в хоровите структури като цяло, техните образователни модели и роли в официалното образование, разнообразието на хоровото представяне и част от каква структура са. По тази причина изследването е важно за разкриването на общото положение на младежките хорове и осветляването на перспективи пред тях, както и за създаване на цялостна библиография за турската хорова музика, в полза на изследователите ѝ. (*Значимост на изследването*).

Глава 1.

ОЦЕНКА НА ИСТОРИЯТА НА ХОРОВИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ В ТУРЦИЯ ОТ 1970 ДО НАЧАЛОТО НА 21. ВЕК

Училища за преподаване на музика, създадени по силата на политиката на Републиката и първите хорови ансамбли, създадени в нейно лице; консерватория, оперни хорове и хорови групи, сформирани в обществени институции; и многогласните младежки и детски хорове, създадени в турските радио- и телевизионна корпорации, бяха първите важни скокове във формирането на турската хорова култура в средата на 20-и век, по отношение на турското хорово музикално образование и култура. Може да се твърди, че многогласната хорова музика започва да е част от турската музикална култура в началото на 20-ия век в резултат на определени фактори, които са били от съществено значение за раждането на многогласната музика в Турция, в обхвата на прозападните движения, започнали в Османската империя по време на управлението на Махмуд II¹ през 19-и век. В рамките на настоящата дисертация бе изследвано цялостното положение на турските младежки хорове и подробности бяха представени в обзорните заглавия, свързани с историята на турската хорова музика. *История на турската хорова музика (Заглавие 1.1.).*

Традиционната музикална система на Турция не включва многогласната певческа култура. Географски, в Турция има музикално разнообразие поради това, че е част от Анадола и Европа. Турската музика обхваща много голяма площ. Освен това турската музика е оставила важни следи на Балканите и в Източна Европа. В този контекст можем да изброим южнославянските племена, словенците, сърбите, хърватите, македонците, българите, черногорците, румънците, гърците и албанците. Турската музика може да бъде разгледана под 2 основни типа – традиционна турска дворцова музика и фолклорна музика. *Турската музика (Заглавие 1.2.).*

¹ Mahmut II (20 юли 1785 – 1 юли 1839) – 30-ият султан на Османската империя, от 1808 до смъртта му през 1839.

Можем да кажем, че традиционната турска дворцова музика се е появила като синтез, развил се под влиянието на османската и анадолската култура, както и на арабската и иранската култури. Тази музика е създала редица звукови поредици с общото название “макам”². В дворцовата музика намират място произведения в религиозни и нерелигиозни форми, в които предимно се използват инструментите „тръстиковата флейта, тамбура, лютнеобразният уд, арфообразният канун и барабанът кудюм”³. **Традиционната турска дворцова музика (Заглавие 1.2.1.).**

Най-забележителната черта на турската фолклорна музика е, че композиторите на тези творби не са известни, докато турската дворцова музика е разработена под влиянието на арабската, иранската и дори византийската. Турската народна музика е запазила своите уникални основни характеристики, които е получила от Азия, въпреки намесата на гръцката, романската, византийската и много други чужди култури, които съществували в Анадола.

Погледнато генерално, музиката в страната се свързва с всички социални и хуманни събития от раждането до смъртта, като оплаквания, любовни песни, героични песни и песни от планините и низините. В широк географски план, турската народна музика се е вписала в музикалните тенденции на много нации, живеещи в Анадола. В произведенията на Ахмет Аднан Сайгун (1907-1991) и на унгарския композитор Бела Барток (1881-1945), които съставят фолклорни музикални сборници, пътувайки из Анадола от село на село по време на Републиканската епоха, те подчертават, че културата на народната музика е силно съвместима с анадолските хора и че народната музика трябва да бъде подредена под важна компилация по време на процеса на преход от селата към градовете.

Традиционната турска фолклорна музика (Заглавие 1.2.2.).

Турция е общество с традиционна музикална култура. В допълнение към продължаването на музикалното обучение с „мешк системата”⁴, която не включва

² Турската дворцова музика е базирана на модалната система, в която всеки лад („мод“ на турски език) има собствено име, но общо се нарича макам.

³ Традиционни турски дворцови музикални инструменти.

⁴ Meşk системата е музикална система без нотация, на основата на повтаряния за тренинг на паметта. Полезна е в старите времена, в които в турската музика не се ползва музикална нотация. Спомага за неколковековно предаване на няколко хиляди музикални творби и на музикални стилове. Като музикална образователна система, meşk предоставя модел,

музикална нотна система както в западно европейската структура, бяха предприети някои стъпки за изграждане на подобна образователна култура след контактите със Запада. Те бяха направени в 5 различни групи: „Ендерун-и Хумаюн⁵, Мехтерхане-и Хумаюн⁶, Мевлеви лож, музикални търговски гилдии и частни мешк къщи. Турската музика никога не е била музика за колективно изпълнение, освен в някои изключителни случаи. И в частност, в османската музика не са включвани вокални ансамбли. Първото унисонно вокално ансамблово изпълнение в турска музика е осъществено през 1920 година. Като се има предвид еволюцията на турската музика в хода на историята, може да се види, че соловите изпълнения в народната музика са чести, поради причините, произтичащи от традицията на бардите и менстрелите, докато в дворцовата музика са доминиращи традициите на соловото и групово изпълнение. *Колективното унисонно пеене в традиционната турска култура (Заглавие 1.3.).*

Турците са имали национална музика преди Исляма. Религиозни музикални пиеси са композирани и изпълнявани от бардове. Поети и музиканти, известни под имената на Озан, Бахши, Кам участвали в религиозни ритуали. Пророк Мохамед отделя голямо внимание на музиката, изпълнена чрез човешкия глас, т.е. пеенето. Той нарежда Коранът да се чете с добър глас и в хармония, според канона (или законите на пеенето). Най-забележителната черта на турската религиозна музика, изпълнявана в джамиите, е, че се използва само човешки глас. Имайки предвид въздействието на религията върху музиката, когато казваме „религиозна музика“ в Турция, първото, което ни идва на ум, е суфийската музика. В полето на религиозната музика, с нейната голяма традиционна култура, в държавната структура на Турция се създават суфийски едногласни вокални ансамбли, религиозният химнови хор към Министерството на религиозните въпроси и детски едногласни вокални ансамбли към различни институции, които пеят религиозни

при който инструменталисти и певци уважават и спазват оригиналния стил на музиката, но същевременно ѝ добавят и свои индивидуални интерпретаторски черти.

⁵ Една от ранните образователни институции в османската образователна система е училището Ендерун. То е абсолютният образец за традицията на дворцовото училище, наблюдавана в по-ранните ислямски държави. С над 500-годишната си история, училището Ендерун има за основна мисия обучението на високопоставени офицери / ръководители. В същото време се явява и училище по изкуства.

⁶ Организацията на военните оркестри в Османската империя.

химни. *Мястото на колективното унисонно пеене в религиозните традиции и практики в Турция (Заглавие 1.4).*

Ако хвърлим поглед във времето преди XX век, влиянието върху турската вокално-ансамблова музика на тенденциите и музикалните езици по света е голямо. В османската музика необходимостта от самоопределяне и система се появява едва в края на XIX и началото на XX век, като следствие от процеса на запознаване със западната музика. За да се разберат предпоставките, повлияли на раждането на турската хорова музика като цяло, е необходимо да се анализира преходният период от османския към републиканския период, както и турската музикална образователна система. Във връзка с това културално взаимодействие, вокално-ансамбловата музика започва да се проявява директно след установените системи, поради необходимостта от национална музикална култура. *Субективни и обективни предпоставки за създаване на хорове в Турция (Заглавие 1.5).*

В османско-турската музикална система, мехтер (mehter) е музикално движение, което отключва първия процес на взаимодействие със Запада. Развитието на отношенията с Австрия, която е център на европейската музика през 17-и и 18-и век, както и изпълнението и концертите на мехтер за посланици, изпратени в Турция, привличат вниманието на европейските композитори. Композиторите включват в своите произведения мотиви и ритъмни елементи, чути в мехтера. *Яничарска (Мехтерхане) музика (Заглавие 1.5.1).*

Османският султан Махмут II отделя много внимание на музиката. След мехтерната култура, султанът иска да развие военна музикално-педагогическа система, като доведе музиканти от Италия. В резултат на това взаимодействие оркестровата музика, оперните хорове, много музиканти, оперни и хорови певци, докарани от чужбина, вероятно са имали основното влияние върху формирането на концепцията за турска хорова музика в музикалната ни култура, продължила и през републиканската епоха. Музикалната реформа по западен образец, наречена Мъзъка-и Хюмаюн, която е установена, за да създаде западен тип военна музикална група вместо мехтер системата, се превърна в организация, която с течение на времето съвместява различните музикални направления, сценичните изкуства и забавления. И макар че за ръководител на оркестъра отначало е

назначен живеещ по това време в Истанбул френски музикант, преценяват, че е неподходящ и поканват препоръчания от правителството на Сардиния Джузепе Доницети, който идва в Истанбул на 17 септември 1828 г. и е назначен за диригент на оркестъра.

Първият ярък артистичен възход на Мъзъка-и Хюмаюн е през 1919 г. с концерти в европейски градове със състав от 60 души. Преди концертите директорът на Мъзъка-и Хюмаюн и диригентът на оркестъра се разделят и Осман Зеки Юнгьор за първи път прави опити да работи като независим диригент на оркестъра. По време на „Турската война за независимост“ (1919-1922) оркестърът продължава да съществува като институция, свързана с османския султан. Когато Султанатът е премахнат, оркестърът е прикрепен към халифа и е наречен Макам-Хилафет Мъзикасъ. ***Влияние на западните музикални традиции върху османската музика (Заглавие 1.5.2.).***

След създаването на Републиката, Ататюрк иска да направи в изкуството значими просветителски начинания. След обявяването на Републиката, с негова заповед е проведено общонационално проучване и са намерени талантиливи музикални младежи. Изпратени са да се образуват в чужбина и след завръщането си те осъществяват важни насоки в турската музикална революция. Сред тях са Ахмед Аднан Сайгун, Джемал Решит Рей, Улви Джемал Еркин, Казим Аксес и Хасан Ферит Алнар, които са наречени „Турската петорка“. От началото на второто десетилетие на Републиката, във втората фаза на музикалната модернизация, в Турция са доведени европейски експерти, с което продължава движението за музикална промяна. Сред тези важни музиканти е и Паул Хиндемит. Достигнал в Германия връх в областта на музиката, той приема официалната покана на Турция и, въз основа на съответното споразумение, идва в страната на 6 април 1935 г. След много къс период, в резултат на препоръката на Паул Хиндемит и предложение от Министерството на образованието, през 1936 г. в Турция идва и проф. Едуард Цукмайер. В лоното на хоровата култура, която започва да се появява в резултат на това реструктуриране и развитие, през 1970 г. е основан първият професионален многогласен хор, този на Турското Радио и Телевизия в Анкара, с усилията на диригента на оркестъра проф. Хикмет Шимшек и на композитора Муамер Сун.

През 70-те години на Републиканския период опити за развитие в хоровата област се наблюдават най-вече в споменатия по-горе професионален хор и аматорните младежки хорове.

По това време бяха предприети стъпки за композиране на нови детски и младежки песни, главно в подкрепа на създаването на детски и младежки хорове. Проф. Муамер Сун е осъществил и осмислил много важни проучвания, като е обърнал внимание на разпространението на детските хорове в цялата страна с помощта на учителите по музика. Може да се каже, че в края на 70-те години е положена образователна и социална основа за създаването на детски хорове към турското радио и телевизия в различни градове. Многогласният смесен радио хор и Държавният многогласен смесен хор към Министерството на културата изиграват важна роля в общественото образование по музика. Те също така насърчават и учителите по музика да създават свои собствени хорове. Като се има предвид осигуреното взаимодействие между европейските музикални традиции и музикалните образователни политики в страната, несъмнено важен фактор за формирането на хоровата традиция в Турция са прозападното движение, започнало по време на Османската империя, и последвалите политики на Републиката. Можем да кажем, че художествените политики на Републиката, започнали особено с турската Петорка, са били основен фактор за формирането на хорови ансамбли в турската музика и това развитие продължава и през целият 20-и век. ***Музиката през епохата на Република Турция (Заглавие 1.5.3.).***

Особено след Републиканската епоха и създаването на Многогласния хор на Турското радио и телевизия, който е първият професионален хор на Турция, може да се установи, че в областта на хоровата музика взаимодействието с Европа се увеличава. С хоровете, създадени през същото това време в Анкарската многогласна музикална асоциация (основана през 1973 г. под ръководството на проф. Музафер Аркан), турските хорове започват да участват в хорови фестивали в чужбина и получават награди на много от тях: Международен хоров фестивал и конкурс в Анкара (1997), Международни хорови дни в Истанбул (2008), Международни хорови дни в Истанбул (2009), Международен хоров фестивал в Анталия (2009), Хоров фестивал в Богазичи (2011) и Международен хоров

фестивал в Чанаккале (2019) са от особено значение за участието на чуждестранни хорове в турска хорова култура. Освен това турските хорове, които започнаха да участват в хорови фестивали и конкурси в Европа, имат голям принос за опознаването в чужбина на нашата национална хорова музика. Те се придържаха към изискванията на конкурсите и подготвяха задължителните хорови творби от различни епохи и композиционни структури, така че, запознавайки се отблизо с културата на световната и най-вече европейската хорова музика и завръщайки се в Турция, обогатиха репетоара си и приложиха подобни подходи в местните конкурси. Първи значим пример за това е участието на младежкия хор от Анкара под диригентството на проф. Музафер Аркан в един от конкурсите на асоциацията „European Grand Prix for Choral Singing“, състоял се в град Аресто, Италия. Оттогава насам турските хорове постигат най-различни успехи, като в началото е наградата за най-добър хоров диригент на полския международен фестивал и конкурс в Бидгошч през 1989 г. По-късно, едни от най-влиятелните постижения на турските младежки хорове са наградите, спечелени в много международни конкурси от хор „Анкапела“ под ръководството на доц. Ахтер Дестан, д-р: Трета награда в град Гориция, Италия, втора награда и награда за най-добър диригент в конкурса „Бела Барток“, гр. Дебрецен, Унгария и Първа награда на конкурса в град Тур, Франция (3 от 5-те конкурса от Европейската асоциация „European Grand Prix for Choral Singing“).

След тази поредица успехи, хор „Анкапела“ става един от трите хора в света, избран за участие във Фестивала на световните хорове лауреати, проведен в град Vaison-la-Romaine, Франция през 2006 г., където с решението на Френската музикална асоциация, един от концертите на хор „Анкапела“ е записан на живо и е издаден като CD.

Хоровите диригенти, получили хорово обучение в чужбина, живеейки след това в Турция, са работили в много институции и са допринесли много за страната в края на 20-и век и началото на 21-ви век. Като най-популярни имена е необходимо да споменем Ахтер Дестан, Елнара Керимова, Елена Пушкова, Сунай Муратов, Антонио Пироли, Любомира Субашева, Гьокчен Корай, Николай Мерджанов, Джеми Джан Делиорман и Инджи Йоздил. Тези диригенти имат

голямо значение за опознаването и създаването на основните представи за стилово-интерпретателското ниво на европейската хорова музика и внедряването ѝ в турската хорова музика. ***Влиянието на европейската хорова култура върху развитието на хоровото творчество в Турция (Заглавие 1.6.).***

Глава 2

ВИДОВЕ ХОРОВО ПЕЕНЕ В ТУРЦИЯ ПРЕЗ 20. ВЕК

Музиката заема много важно място в човешкия живот. Като се има предвид, че основната структура на музиката е движението на звука, музиката съпътства човека още от раждането – с говорната мелодия на гласа, и по късно със звуците от динамичната му околна среда. Тъй като музикалното развитие на всеки човек е свързано с неговото общообразователно обучение, то трябва да се анализира и осмисли от гледна точка на приноса на обучението в страната.

Официалното образование Турция прилага 12-годишно непрекъснато обучение, което обхваща първи, втори, трети и четвърти клас като начално училище; пети, шести, седми и осми клас като средно училище; и девети, десети, единадесети и дванадесети клас като гимназия. Има различни видове гимназии в зависимост от това в каква насока подготвят учениците („Анадолска“ гимназия⁷, Гимназия по математика и физика, Гимназия за преподаватели, Гимназия по изящни изкуства, Гимназия по здравеопазване и др.).

В тази система общообразователното музикално образование в Турция се извършва в четири основни нива в зависимост от естеството на съвременната турска система за официално образование. Музикалното образование (в частност предмет „музика“) се състои от предучилищно образование, начално образование, средно образование и висше образование (основни нива в училища с общообразователна структура). Най-общо погледнато, в предучилищното образование има ясли за деца от 0 до 3 години, ясли за деца от 4 до 6 години и детски градини за 5-6-годишни деца. Нивото на основно образование се състои от начални училища, които осигуряват осемгодишно задължително и непрекъснато обучение за деца на възраст между 6 и 14 години. Средното ниво на образование включва общи, научни, технически, художествени и професионални гимназии, които осигуряват 3-годишно обучение с подготвителна година. Висшето образование се състои от професионални училища, които предлагат двугодишно

⁷ Престижни държавни гимназии за деца с висок успех, със специализации.

приложно бакалавърско образование, докато колежа и факултетите предлагат четиригодишно бакалавърско образование, както и следдипломна програма.

Мястото и ролята на музикалното и хоровото образование в училищните програми (Заглавие 2.1.).

В системата на официалното образование „училищните хорове“ не са включени като тема и не фигурират в учебната програма, тъй като няма графа, която да включва предмет с името „хор“. Вместо това се прилага предмет като „колективно пеене и свирене“, в допълнение на което хоровото образование и хоровите култури извън уроците представляват обучението по хор и хорово пеене като извънкласни предмети. Йенер заявява, че „броят на детските хорове, които ще формират основата на хоровата традиция у нас, е много малък и че те не са балансирано разпространени в цялата страна“. ***Функции и цели на училищните хорове (Заглавие 2.2.).***

Поради липсата на предмет под наименованието „Обучение по хор“, в официалното образование е невъзможно да се срещнем със систематична хорова култура и да търсим каквито и да е постижения от детска до зряла възраст. В общата структура основната цел е да се създадат хорове в класовете поотделно които да пеят в унисон, стига условията да позволяват това. ***Хорове към училищните класове (Заглавие 2.2.1.).***

Отделни са хорове, които се създават от учителя по музика извън редовните учебни часове и провеждат обучението си под наименованието етюд чрез доброволното участие в тях на талантиливи деца. Тези хорове изнасят различни концерти и събития както в собствените си училища и градове, така и на хорови фестивали. ***Изпълнителски хорове (Заглавие 2.2.2.).***

В рамките на официалното образование, концертните участия на училищните хорове се провеждат под различни заглавия, според събитията и официалните празнични дати в Турция. ***Обичайни концертни типове и структури на училищните хорове (Заглавие 2.2.3.).***

Учителят по музика формира основата на официалното музикално образование, тъй като, според Учан „учителите по музика са отговорни за създаването на определено поведение и промени в ученика в съответствие с целите

на музикалното образование. За да изпълнят тази задача, преподавателите по музика трябва да имат определени квалификации и те са сред най-основните елементи на официалното музикално образование в Турция“. Тези, които успешно завършват Музикалния педагогическия факултет, се назначават за учители по музика в цялата страна с техните предпочитания според резултата, получен от държавния изпит за подбор на публичен персонал. **Обучение и ръководство на училищни хорове; учители по музика (Заглавие 2.2.4).**

В музикалното разнообразие на хоровите общности в Турция (въпреки че това не са хорове в класическия смисъл на понятието – те се наричат така в страната) има 3 структури, под имената: ансамбли на традиционната турска дворцова музика, вокални ансамбли на фолклорната музика и полифонични хорови ансамбли. **Класификация на видовете хорове (Заглавие 2.3.).**

Дейностите в хоровата област в Турция се организират като събития с изпълнителско (концертно) и образователно съдържание. **Видове организации на хоровете (Заглавие 2.4.).**

При исторически преглед на хоровата култура в Турция виждаме, че има създадени множество хорови асоциации, някои от които продължават да бъдат активни и до днес. **Хорови асоциации (Заглавие 2.4.1).**

Общо погледнато, почти всички държавни и частни хорове в Турция предпочитат да концертират предимно през септември и юни, по тази причина изнесените голям брой хорови концертни събития образуват нещо като хорови концертни сезони. **Хорови концерти (Заглавие 2.4.2.).**

С цел развитието на хоровата музика в социално и художествено отношение, от 1990 г. в Турция се организират редица хорови фестивали и конкурси. **Хорови фестивали (Заглавие 2.4.3.).**

Музикално образование и хоровото обучение във всички етапи на официалното общо образование (начални, средни и висши училища) се осъществява от назначените в училищата учители по музика. **Видове хорово образование (Заглавие 2.5.).**

Училищните хорове действат или като „класни хорове“, създадени от съответните учители по музика, или като „общоучилищни хорове“, създадени чрез

избор на ученици с определени музикални способности. ***Хоровете в началното, средното и висшето образование (Заглавие 2.5.1.).***

Музикалните гимназии, които са свързани към Министерството на националното образование, избират ученици след средно училище чрез тест за способност. По време на 4-годишния период на обучение в тези гимназии, часовете по хор се водят от назначените в тях учители. ***Хоровете в гимназиите по изящни изкуства (Заглавие 2.5.2.).***

Университетските хоровете биват 2 вида: общоуниверситетски хорове и хорове към музикалните департаменти. Младежките хорове извън музикалните департаменти се формират предимно в рамките на така наречените музикални клубове, но трябва да се отбележи, че в тях западноевропейската хорова култура по принцип не е много обичайна. ***Университетските хорове (Заглавие 2.5.3.).***

Образованието по хор се предлага най-вече в часовете по хор в музикалните гимназии и в музикалните катедри на университетите в Турция. ***Образователни методи и форми в хоровото дирижиране в Турция (Заглавие 2.6.).***

В рамките на тази структура звената, в които се прилагат интензивно хоровите курсове на университетите, са педагогическите факултети по музика и факултетите по изящни изкуства, където освен хорово пеене, частично се изучава и хорово дирижиране. Тази програма обучава учители по музика за официалната образователна система в Турция. Като част от 4-годишното обучение в университетите, това е най-често срещаната програма, в която учителите по музика в Турция могат да усвоят хорово пеене и хорови диригентски умения.

Педагогически факултети (Заглавие 2.6.1.).

Освен педагогическите факултети по музика на университетите и консерваториите, в Турция съществуват и факултетите по изящни изкуства, както и факултетите по сценични изкуства, към които са създадени музикални катедри.

Катедрите по музика (Заглавие 2.6.2.).

Подобно на образованието в света, така и в Турция обучението на артистите -изпълнители се провежда в консерваториите, където са сформирани катедри с наименованието „Музика, Сценични изкуства и Музикология“. Отделно

съществува и катедра „Изпълнителски изкуства“, с програми за обучение по балет, опера и театър. **Консерваториите (Заглавие 2.6.3.).**

За съжаление, академичните програми за хорово дирижиране в Турция изостават далеч от световните и европейските примери. **Катедрите по хор и хорово дирижиране (Заглавие 2.6.4.).**

Основните катедри по хорово пеене (1-ви – 4-и курс) на държавните консерватории към Университета Адьяман и Афион (открити в 2012 и 2018) са все още дейни, докато катедрата по Оперно-хорово пеене към Факултета по изпълнителски изкуства на Държавната консерватория в Анкара (открита през 2000 г.) е закрыта през 2011 г. поради липса на щатни работни позиции за преподавателите. Това са катедри, които имат за цел да издигат творчески, интерпретаторски, образователно и изпълнителски хората на изкуството, за да могат те да се справят научно и артистично с хоровото изкуство, да го асимилират в световен план и, вече като практикуващи, да допринесат за общото укрепване на националната ни музика. В учебните програми на тези катедри студентите посещават курсове по хор, школувано пеене, солфеж, акомпанимент, сценични знания, техники и практики на дирижиране на хор, други спомагателни дисциплини и световна култура, които ще им помогнат да израснат в областта на хоровото пеене, ръководене и дирижиране, като им дадат и знания и умения и теоретически да изследват и анализират хоровите творби, и практически да работят като гласови педагози-интерпретатори и общи учители по музика. **Катедрите по хорово пеене в университетите (Заглавие 2.6.4.1.).**

В национален и международен план в Турция се организират периодични, седмични и ежедневни обучения по хорово дирижиране под формата на семинари и курсове в рамките на фестивали, различни университети, асоциации и хорови проекти. **Ателиетата по хорово дирижиране – семинари, сертификационни програми (Заглавие 2.6.5.).**

Това е поетапна програма за обучение по хорово дирижиране, на нива „начално, развиващо се, средно и напреднало“, която е планирана за подкрепа и развитие и има за цел да подготвя почвата за обучение по хорово дирижиране,

каквото липсва в академична система в Турция. ***Обучението по хорово дирижиране чрез Школата „100 гласа“ (Заглавие 2.6.5.1.).***

Хоровата школа към университета Бахчешехир, Дирекция по изкуствата (BAUART) приема млади хорови диригенти за 6-месечен образователен курс с интензивно организиран модул от четири уикенда. ***Сертификационната програма по художествено хорово дирижиране на университета „Бахчешехир“ (Заглавие 2.6.5.2.).***

Асоциацията, наречена ***Академията на младите хорови диригенти*** през междусеместриалната ваканция провежда едноседмично обучение по дирижиране за различни нива хорови ръководители, придружено и ръководено от експерти хорови диригенти. ***Организацията „Академията на младите хорови диригенти“ (Заглавие 2.6.5.3.).***

Държавният многогласен хор отваря за по една седмица вратите си за шестима талантиливи млади хорови диригенти в края на всеки семестър. ***Мастеркласове по хорово дирижиране към Държавния многогласен хор към Министерството на културата на Република Турция (Заглавие 2.6.5.4.).***

Водещите съвременни турски хорови диригенти със значим принос към турската хорова музика, от първите години на Републиката и до днес, като композитори, ръководители и диригенти. ***Водещи съвременни турски хорови диригенти в Турция (Заглавие 2.7.).***

Проф. Саип ЕГЮЗ (Saip EGÜZ, 1920, Измир – 1981, Анкара, Турция), преподавател във консерваторията към университета Хаджеттепе в Анкара ***(Заглавие 2.7.1.).***

Проф. Музафер АРКАН (Muzaffer ARKAN, 1923, Коня – 2006, Анкара, Турция), преподавател по хор в държавната консерватория към университета “Хаджеттепе“ ***(Заглавие 2.7.2.).***

Проф. Хикмет ШИМШЕК (Hikmet ŞİMŞEK, 1924, Зюрт – 2011, Анкара, Турция), Държавна консерватория към университета “Хаджеттепе“ ***(Заглавие 2.7.3.).***

Проф. Сенан АКЪН (Senan AKIN, 1932, Шебинкарахисар – 2006, Истанбул, Турция), преподавател във факултета на държавната консерватория към университета “Мимар Синан“ (*Заглавие 2.7.4.*).

Танер СОЛУКЧУ, д-р (Taner SOLUKÇU, PhD, 1937, Ерегли – 2011, Анкара, Турция), диригент на Детския радиохор към Турската радиотелевизионна корпорация, Анкара (*Заглавие 2.7.5.*).

Проф. Юсел ЕЛМАС (Yücel ELMAS, 1942, Баликезир – 2019, Истанбул, Турция), пенсиониран преподавател по музикална педагогика към Педагогическия факултет по музика, катедрата по педагогика на изящните изкуства към университета “Мармара“ (*Заглавие 2.7.6.*).

Проф. Суна ЧЕВИК (Suna ÇEVİK, 1944, Чанаккале, Турция), пенсиониран преподавател в катедрата по музикална педагогика към преподаването по Изящни изкуства в Педагогическия факултет на университета “Гази“ (*Заглавие 2.7.7.*).

Проф. Мустафа АПАЙДЪН (Mustafa APAYDIN, 1949, Аксеки, Турция), пенсиониран преподавател към Хоровия отдел на консерваторията към държавния университет “Анкара” (*Заглавие 2.7.8.*).

Доц. Ахтер ДЕСТАН, д-р (Ahter DESTAN, PhD, 1962, Шумен, България), пенсиониран хоров диригент на държавния полифонилен хор към Министерството на културата, лектор в 7 университета, между които е държавната консерватория към университета “Хаджеттепе“ (*Заглавие 2.7.9.*).

Атилла Чагдаш ДЕГЕР, д-р (Çağdaş DEĞER, PhD, 1975, Хамбург, Германия), преподавател в катедрата по композиция и оркестрово дирижиране на държавната консерватория към университета “Хаджеттепе“ (*Заглавие 2.7.10.*).

Мете ГЪОКЧЕ (Mete GÖKÇE, 1975, Анкара, Турция), преподавател в катедрите по педагогика на изобразителните изкуства и музикална педагогика към Педагогическия факултет на университета „18-и март“ в Чанаккале (*Заглавие 2.7.11.*).

Чигдем АЙТЕПЕ (Çiğdem AYTEPE, 1979, Анкара, Турция), лектор в департамента по композиция и оркестрово дирижиране към държавната консерватория към университета “Хаджеттепе“ (*Заглавие 2.7.12.*).

Джемии Джан ДЕЛИОРМАН (Cemi'i Can DELİORMAN, 1984, Истанбул, Турция), понастоящем дирижира оркестър към Министерството на културата на Турция (*Заглавие 2.7.13.*).

Що се отнася до многообразието на певческите общности в Турция, можем да установим, че традиционните вокални ансамбли и полифоничните хорове са създадени предимно към различни обществени асоциации. Младежките вокални ансамбли, формирани в по-традиционна структура, са по разпространени, а многогласните хорове, работещи предимно в рамките на държавните институции, са по-рядко срещани. От важно значение е хоровата култура, която се сформира в рамките на образователна система в Турция. Тя и турските хорови фестивали, появили се през 80-те години, допринасят за увеличаването на взаимодействията в областта на хоровото пеене и хоровото дирижиране. Липсата на академично обучение по хорово дирижиране е причина за развитието в тази област чрез поединичното доброволно обучение от типа “майстор-чирак“.

В тази връзка, 14-те хорови фестивала, действащи в Турция, играят роля за изясняване на необходимостта от образование по хорова музика и развитието ѝ във всички възрасти и демонстрират важната си мисия за справяне с липсата на академично хорово образование. В този контекст се установява, че пътят, следван от младите хора, които биха искали да се развиват в областта на хоровата музика и да се образуват и школуват за хорови диригенти в академичен аспект, продължава да бъде обучението и участието им в различни диригентски курсове в Турция и в Европа. *Обща оценка (Заглавие 2.8.)*.

Глава 3

ОЦЕНКА НА ТУРСКАТА ХОРОВА МУЗИКА ЧРЕЗ СТИЛОВЕТЕ В 20. ВЕК

В дисертацията са представени хорови творби (акапелни и с акомпанимент) от различно вокално естество, създадени от съвременни турски композитори, упоменати в книгата „Каталог на турските композитори“ (2006) на турския музиколог Ерсин Антеп (Ersin Antep).

Джемал Реши Рей (Cemal Reşit Rey), Улви Джемал Еркин (Ulvi Cemal Erkin), Хасан Ферит Алнар (Hasan Ferit Alnar), Ахмед Аднан Сайгун (Ahmed Adnan Saygun), Неджил Казим Аксес (Necil Kazım Akses), Екрем Зеки Юн (Ekrem Zeki Ün). *Републикански период, 1-во поколение композитори (Заглавие 3.1.).*

Бюлент Арел (Bülent Aral), Илхан Усманбаш (İlhan Usmanbaş), Ертугрул Огуз Фърат (Ertuğrul Oğuz Fırat), Невид Кодаалъ (Nevid Kodallı), Ферит Тюрзюн (Ferit Tüzün), Дженан Акин (Cenan Akin), Муаммер Сун (Muammer Sun), Дженгиз Танч (Cengiz Tanç), Кемал Сьондер (Kemal Sünder), Ялчън Тура (Yalçın Tura), Илхан Баран (İlhan Baran), Истемихан Тавилоглу (İstemihan Taviloğlu).

Републикански период, 2-ро поколение композитори (Заглавие 3.2.).

Тургай Ерденер (Turgay Erdener), Сидика Йоздил (Sıdıka Özdil), Ертудг Коркмаз (Ertuğ Korkmaz), Сервер Аджим (Server Acim), Ердал Тугджулар (Erdal Tuğsular), Хасан Учарсу (Hasan Uçarsu), Семих Коруджу (Semih Korucu), Йозкан Манав (Özkan Manav), Йигит Айдин (Yiğit Aydın), Джан Аксел Акин (Can Aksel Akin). *Републикански период, 3-то и 4-то поколения композитори (Заглавие 3.3.).*

Списъци с творби от турски композитори (Заглавие 3.4.). Хорови творби с акомпанимент (Заглавие 3.5.). Други видове хорови / вокални творби (Заглавие 3.6.).

Глава 4

ПРОБЛЕМИ НА МЛАДЕЖКИТЕ ХОРОВЕ И ОБЩ ПОГЛЕД КЪМ СИТУАЦИЯТА В ТУРЦИЯ В КРАЯ НА 20. И НАЧАЛОТО НА 21. ВЕК

Турските младежки хорове се сформират и действат в сферите на общообразователното музикално образование, в самофинансиращото се аматьорско музикално образование и в професионалното музикално образование. *Общ поглед към младежките хорове като цял (Заглавие 4.1.).*

Общото музикално образование има за цел да осигури минималната обичайна обща музикална култура, необходима за здравословен и балансиран „човешки живот“, независимо от професията, училището, отдела, направлението и програмата. В това отношение младежките хорове, сформирани в общото музикално образование, се изиявяват като училищни хорове, които работят в гимназиите и се ръководят от учителя по музика. *Младежките хорове в общото музикално образование (Заглавие 4.1.1.).*

Аматьорското музикално образование е насочено към тези, които се интересуват от музика или имат амбиция и склонност към определено направление в музиката. Целта му е да осигури ефективно музикално участие, ентусиазъм и удовлетворение и да се достигне до необходимото музикално поведение, което да го поддържа и развива във възможно най-висока степен. В това отношение хорове, създадени в любителското музикално образование, се изиявяват доброволно в средни училища, гимназии, музикални курсове, музикални клубове на университети и в лоното на различни официални институции, като общини или сдружения. *Младежките хорове в любителското музикално образование (Заглавие 4.1.2.).*

Професионалното музикално образование е насочено към хора, които имат определено ниво на музикален талант и избират цялото поле на музиката или един от нейните клонове, както и бъдеща професия, свързана с този бранш. Целта му е да осигури музикалното поведение и натрупването на съответните навици, изисквани от работата или професията. Младежките хорове, сформирани в тази структура, са в музикални гимназии, музикални отдели, консерватории и младежки

хорове на университети. В този контекст, когато разглеждаме хоровете, отбелязани в горепосочените 3 различни вида музикално образование и разглеждаме програмите на 4-те най-посещавани хорови фестивала в Турция през 2019 г., установяваме, че общо 30 младежки хорове осъществяват участия, съобразени със световното хорово развитие в академичен и социален план.

Като разглеждаме процентния дял на младото население в Турция (ок. 16%), лесно може да се твърди, че този брой хорове е доста нисък. Малък е броят на младежките хорове, които работят институционално и усърдно в общото музикално образование в публични и частни институции в Турция. От друга страна, когато разглеждаме програмите на същите фестивали и общо всички хоровите фестивали, проведени в Турция, виждаме, че през 2019 г. са участвали 17 младежки хорове, създадени на аматьорна основа. Този брой е доста малък и недостатъчен. С огледа и оценките, до които достигнахме в тематичните заглавия, посочени в тази дисертацията, виждаме, че желаната систематична академична структура в областта на полифоничното хорово развитие в страната (особено в края на 20-и и началото на 21-ви век) не е на необходимото ниво. Реформите и проучванията, направени в Турция в областта на музиката показват, че политиките на училищните хорове в държавното образование и младежките хорове на аматьорна основа не са обхванали в достатъчна степен детската до младежката възраст.

Най-активната хорова традиция в Турция, показваща най-голям брой участия в хорови фестивали и младежко население в този контекст, са младежките хорове на музикалните гимназии, както и хоровете, състоящи се от студенти, получаващи образование в музикалните отдели на университетите и консерваториите. Има и общоуниверситетски младежки хорове, работещи извън музикалните отдели. Съгласно числата, за 2019 г. в Турция има 88 музикални гимназии, 26 университета, които имат педагогически факултети с катедри по музикална педагогика, 18 университета, които имат катедри по музика в рамките на факултета си по изящни изкуствоа и музика, и 39 университета, към които има консерватории (западноевропейското музикално образование се предоставя само в 34 от тях, останалите са предимно за традиционната турска музика). В тези

университети курсовите хорове и обединените големи младежки хорове извършват образователни и социални дейности. В този контекст, независимо от многото възможности в областта на образованието и недостига или изобилието от възможности като програми за уроци по музика и т.н., създадени в гореспоменатата академична система (въпреки че няма програми за дирижиране на хорове), учителите по музика, хоровите ръководители, които искат да се усъвършенстват в диригентската област, и нивото на развитие на хората, обучени в тези хорове, играят важна роля за създаването на хорова традиция в Турция. ***Младежките хорове в професионалното музикално образование (Заглавие 4.1.3).***

Следните проблеми са разгледани в обхвата на основните фактори в общото образование, напредването и развитието на младежки хорове в Турция.

Проблемите (Заглавие 4.2).

По отношение на качествата, които трябва да има хоровият диригент и липсата на академично хорово дирижиране в Турция, по-долу са изброени недостатъците на хоровото ръководство и диригентска култура, които продължават с поединични обучения на добра воля между професионалисти и ученици.

Установени недостатъци у диригентите на младежки хорове (Заглавие 4.2.1.).

По отношение на хоровата музика, в университетите в Турция не са създадени катедри по хорово дирижиране. В този контекст хората, които искат да се усъвършенстват в областта на хоровото дирижиране, се опитват да си проправят пътя чрез различни експериментални обучения, практики или краткосрочни обучения. Има значителен дефицит в диригентските умения и сугестивното изразяване чрез движенията на ръцете и стойката на тялото, отразяващи музикалната сила на творбата, задавайки диханието на хора, поддържайки го жив и контролирайки целостта на музиката и хора в същия този момент. ***Техники на хоровото дирижиране (Заглавие 4.2.1.1.).***

Важно е хоровите диригенти да умеят да разпознават човешкия глас според възрастовите етапи и да го тренират, да определят хоровата група според характеристиките на гласа и да избират добри вокални упражнения според проблемите в хоровите групи. ***Гласови проблеми в хора; здравето на гласа; хорови егзерсизи (Заглавие 4.2.1.2.)***

Основният проблем на младежките хорове в Турция е свързан с репертоара и репертоарната култура. Хорови диригенти, които не са пели преди това в хор, не познават разнообразието на хоровите произведения и не знаят репертоарните технически изисквания. Те се опитват да изградят своя репертоар, без да се съобразяват с техническата възможност на своите хорове; опитват се да насилват певците да изпълняват избраните хорови творби; не следват утвърдения репертоар в хоровата музика и предпочитат да изтеглят творби от интернет. Като общ недостатък може да се посочи нежеланието да се харчат пари за поръчка на оригинални ноти на желаните произведения. Съществен недостатък е и липсата на издателска нотна култура в Турция. ***Създаване на репертоар според възрастовите групи и репертоарната култура на младежките хорове (Заглавие 4.2.1.3.).***

Хоровите диригенти в Турция често имат недостатъци по отношение на интерпретацията и управлението на хоровите произведения в съответните стилове, дължащи се на липсата на катедра за хорово дирижиране. ***Анализи на хорови произведения (форма, стилови характеристики и интерпретация) (Заглавие 4.2.1.4.).***

Основният инструмент за обучение и вокална подготовка в хора е пианото, което се изучава в рамките на 4-годишно обучение като задължителен предмет в музикалните факултети на университетите, както и в консерваториите на страната. Прави особено впечатление, че учителите по музика не могат да използват добре пианото дори при завършване на обучението си. Преподаватели, които технически са могли да свирят през учебните години композиции като сонати, етюди и подобни, се затрудняват да преподават песен на хора и да свирят едногласни, двугласни и тригласни творби. Тъй като не са в състояние да свирят на пианото пред хора три или повече гласни песни, хоровите диригенти предпочитат да правят групови репетиции, използвайки методи за обучение по слух, вместо с пиано. При такива хорове се създават значителни недостатъци в развитието на техническите им умения, особено по отношение на интонация и тембър. ***Просвирване на партитурите и работа с пиано (Заглавие 4.2.1.5.).***

Едно от основните умения в хоровото дирижиране са ефективните методи на обучение. В този смисъл методите на работа на хоровия диригент и репетиционните му умения са много важни за вярното представяне на творбата и за създаването у хора на представа за нея, за научаването на всички партии заедно и за бързото овладяване на песента. Един от основните проблеми, с които се сблъскваме на Международния хоров фестивал в Чанаккале, е 10-минутното време за акустическа репетиция на сцената, дадено на всеки хор, което е считано за недостатъчно, особено от хоровите диригенти от Турция. Поради липсата на стандартна репетиционна култура или концертна готовност на хора и поради усещането, че хористите не могат да преодолеят организационните проблеми и нямат концертна дисциплина, хоровите диригенти предимно искат да постигнат резултатите си с усилия в последната минута и желаят по-дълго репетиционно време. *Хорът, методите на работа над хорови творби, видове репетиции (Заглавие 4.2.1.6.).*

Като цяло, в резултат на различни наблюдения на хоровите фестивали в Турция установихме, че хоровите диригенти не създават специална мотивация за всеки тип концерт и не са в състояние да създадат култура на концертните турнета и дисциплина, отговаряща на конкретния концерт и на обстоятелствата, свързани с него. *Концертната култура – концертът и общата мотивация (Заглавие 4.2.1.7.).*

Основният източник и причина за всички проблемни или положителни ситуации в хоровете са хоровите диригенти. В този контекст се забелязва, че хоровият диригент не получава професионална подкрепа или обучение по умения като лидерство, мотивация, контрол на гнева и управление на кризи по добър начин. *Обща човешка психология, лидерски умения (Заглавие 4.2.1.8.).*

Забелязва се, че хоровите диригенти не поемат достатъчната самоотговорност да постигнат обща хорова култура, така че, извън музиката, членовете на хора да бъдат някак като семейство или да имат чувство за принадлежност към своите хорове. *Социалната активност на хора; хорова култура (Заглавие 4.2.1.9.).*

Започвайки от детския хор и преминавайки през младежката и зрялата възраст, културата на това да пееш заедно в многогласна хорова музика не е широко разпространена в Турция и протича неорганизирано. ***Установени недостатъци при хористите (Заглавие 4.2.2.).***

В Турция липсата на хорова култура в детството създава трудности в учебни ситуации по много теми, особено по отношение на дисциплината. Освен това нивото на интерес към многогласните хорове сред младите хора, учещи извън музикалната област, е много ниско. Основните причини за това са липсата в цялата страна на детската хорова култура, като традиция, и неадекватността на учителите по музика при създаването и обучението на младежки хорове. ***Хорова култура и дисциплина (Заглавие 4.2.2.1.).***

Вижда се, че един от основните проблеми, които се появяват в младежките хорове е, че хористите не отдават достатъчно значение на здравето на гласа си и техническото му развитие. В този контекст, не се постига технически силен глас поради липсата на достатъчно уроци по пеене в музикалните отдели на университетите и недостатъчното вокално обучение в хорове. ***Развитието на гласа в хора и обучението по вокална техника (Заглавие 4.2.2.2.).***

Установява се, че младите хористи предпочитат да пеят предимно популярни турски или чужди хорови произведения, които гледат в YouTube. Освен това, най-големият проблем в хорове е, че се появяват сериозни проблеми при бързото и непрецизно дешифриране на произведения. В този смисъл може да се каже, че младите хора страдат от проблема със солфежа и не подготвят с нужното внимание хоровите си партии. ***Репертоарна култура, осмисляне и анализ на песента; ниво на солфежа (Заглавие 4.2.2.3.).***

В областта на музиката младите хора не изглеждат много желаещи да отделят средства, за да посещават обучения в различни области на усъвършенстване, да наемат различни музикални преподаватели, да посещават различни музикални семинари и да получават образование извън предлаганото им в училище. ***Грижа за личното интелектуално развитие на хориста (заглавие 4.2.2.4.).***

Увеличаващият се брой на хоровите фестивали в Турция, особено през последното десетилетие, семинарите за хорово дирижиране и споделянията в областта на хоровото дело подобряват общите стандарти в хоровото дирижиране. В този контекст, сред младежите, изучаващи музика, се засилва интересът да станат хорови диригенти. Въпреки това, и в 2020 г. все още не е открита катедра по хорово дирижиране. *Перспективи пред хоровото дирижиране (Заглавие 4.2.2.5.).*

Един от основните проблеми също така е, че младежките хорове не могат да намерят финансова подкрепа в Турция. Особено през последните 5 години (2015-2020 г.) институциите, в които са включени хорове, са спрели напълно отделянето на средствата за фестивали или концерти, в които хорове биха искали да участват. *Проблеми от икономически характер (Заглавие 4.3.).*

Хорове в страната провеждат своята широко социална музикално-образователна дейност под множество форми, като безплатни концерти, публични ателиета, участие в местни и международни фестивали. В този смисъл, именно хорове и техните диригенти носят отговорността за цялостното и ефективно разпространение на добре подбраната и качествено изработена многогласната хорова музика, за нейното разбиране и добро възприемане от страна на широката публика. За посочената цел, броят на хорове в Турция, които редовно се извяват, е съвсем недостатъчен. В този смисъл е необходимо да се увеличат проучванията и е нужен цялостен общ качествен възход. *Популяризиране на хоровата музика (Заглавие 4.4.).*

През последните 15 години броят на симпозиумите и работните ателиета, проведени в Турция за развитието на хоровата музика, и на дипломните работи, написани във връзка с хорове в Турция, е доста ограничен. В академичните изследвания, написани в Турция между 2011 и 2019 г., са налице само 19 дипломни работи и дисертации, свързани с хоровата музика. Във връзка с темата на настоящата дисертация, тези дипломни работи бяха проучени и от тях се установи, че параметри на преценките на проблемите на младежките хорове в Турция почти не съществуват. В допълнение бе забелязано, че гореспоменатите изследвания, свързани с темата „хор и оркестър“, не се отнасят пряко до самия хор, а са свързани косвено с него, като със средство. Липсата на проучвания, засягащи младежки

хорове в тези теми на разработките разкрива недостатъчното значение, което се отдава на хоровата музика в академичната структура в хоровата област.

Академични изследвания в областта на хоровата музика (Заглавие 4.5.).

Глава 5

ИЗСЛЕДВАНЕТО НА ПРОЕКТА „НАЦИОНАЛЕН МЛАДЕЖКИ ХОР 100 ГЛАСА“ В РАМКИТЕ НА РАЗВИТИЕТО НА МЛАДЕЖКИТЕ ХОРОВЕ В ТУРЦИЯ

В светлината на днешните данни, броят на учителите по музика, работещи в държавните училища в Турция (основни и средни училища и гимназии), е обявен за 13415. Ако добавим учителите, работещи в частни институции, броят им става около 20 000. Освен това в Турция има близо 5000 студенти, които учат в областта на музикалната педагогика в различните университети в страната. Когато разглеждаме общите числа, се вижда, че съществува потенциал, който би могъл да повлияе на цялата страна по отношение на образованието и културата в областта на музиката и хорове. Въпреки този потенциал, в университетските музикално-педагогически програми липсват предмети, свързани с преподаването по хор и дирижиране, по хорова култура и по педагогика на хоровото преподаване. Поради това се образуват неясни хорови системи, които водят до проблеми като цяло при правилното разпространение на хоровата традиция в художествен, социален и академичен план.

За да се избегнат тези проблеми и да се демонстрира, че поне съществува решение, в миналото в Турция бяха проведени няколко проекта с цел да се покаже развитие в областта на хоровата музика чрез събиране на студенти, които учат в музикални катедри в Турция и учители по музика в общообразователната платформа.

В рамките на общата музикална картина, като увеличаващият се брой както на хоровите фестивали и на новосъздадените хорове, така и на младите хора, които биха искали да бъдат хорови диригенти, нови енергии започнаха да намират израз в хоровата област. Така се появи неотложната необходимост от създаването на правилно действащата система – и създадохме школата „100 гласа“.

Името „100 гласа“ има многолик смисъл. Това не е просто число. Отвъд това е изразът „да гледаш лице в лице“, да си „лице в лице“, да сте стотици, да пееш

лице в лице и да имате общо лице. **Национален младежки хор „100 гласа“: създаване, статут и цели (Заглавие 5.1).**

Проектът е новаторско синтезиращо начинание със собствени образователни програми, които осигуряват развитието на нашата национална хорова музика в академичната и обществена структура, по международни хорови стандарти и в областите, необходими на страната ни. Националният младежки хор „100 гласа“ е програмиран да споделя музикалния възглед и житейската перспектива на основата на междучовешка обич и хуманност; да се достигне до световно художествено осмисляне, да се осъществява актуална и перспективна продукция, както и да бъдеш личностно щастлив, осъзнат, позитивен в нашия професионален живот и да се създаде осведоменост за музикалното бъдеще. Хоровите школи „100 гласа“, които продължават с обучението си във ваканционните периоди през зимните и летните месеци, провеждат поддържащи обучения в различни области с курсове по много теми в полето на обучението по изпълнителски умения, диригентското образование и хоровото обучение и представят резултатите си чрез активен програмен модел с множество концерти, семинари и работни срещи. Проектът осъществява за първи път в Турция голямо събиране в областта на хоровата музика. **Основните цели на Националния младежки хор „100 гласа“ (Заглавие 5.2).**

Националният младежки хор „100 гласа“ се събира основно през междусеместриалните и летните ваканции. Отделно, когато е необходимо, са възможни чрез предварително планиране и лагери, извършващи се през уикендите. Членовете на хоровата школа се приемат въз основа на предварителна заявка и подбор, като изборите за хористи се определят въз основа на предварително обявена календарна програма.

Освен това, членовете могат да участват в лагерите на Националния младежки хор „100 гласа“ при условие, че не нарушават своите лични образователни ангажименти в съответните си училища и хорове, в които целогодишно участват. В лагерите всеки хорист е длъжен да се съобразява с музикално-социалните и морални принципи на хора и хористите, а именно: да имат социална култура на съвместна работа; да са позитивно настроени и склонни към

работа в екип; да имат култура на „не Аз, а Ние“; да нямат общи и свързани с гласа здравни проблеми; да солфежират добре и да имат добри слухови възможности, и др. **Основните принципи и правила на Националния младежки хор „100 гласа“ (Заглавие 5.3.). Качества, изисквани от хористите (Заглавие 5.3.1).**

Младежният хор „100 гласа“ организира зимни и летни лагери 2 пъти годишно. Датите на лагерите се обявяват предварително в социалните медии и студентските комуникационни групи за този процес. В определени периоди хорът предоставя стипендии на студенти, за които е установено, че са успешни и чието икономическо ниво не е подходящо. Разработена е и административна система за управление на организацията в рамките на Националния младежки хор „100 гласа“. В рамките на тази система се провеждат лагерни организации с генерален координатор, помощник-координатор, представители на университети, координатор на настаняване, координатор на икономиката на лагера, звена за координатор на образованието в лагера, избрани измежду членовете на хоровите кадри, и доброволци-студенти в рамките на социалните курсове за развитие. Тези, които успешно участват в обученията на организацията, имат право да получат Сертификат за участие. **Организационна структура (Заглавие 5.3.2.).**

В рамките на обучението е сформирана и подготвителната група, състояща се от членове, които за първи път се присъединяват към младежкия хор „100 гласа“. **Подготвителна група (Заглавие 5.3.2.1.).**

Участниците, успешно завършили подготвителната група, биват включени в Националния младежки хор „100 гласа“. **Младежки хор (Заглавие 5.3.2.2.).**

В програмата на обучение са представени 3 хорови формации: подготвителна, обща и представителна. Представителният хор е лицето на Националния младежки хор „100 гласа“, участвайки в национално-международни фестивали и различни концерти, провеждани от младежкия хор „100 гласа“ както по време на лагера, така и извън лагерното време. **Представителен хор (Заглавие 5.3.2.3.).**

В рамките на Националния младежки хор „100 гласа“, за участващите членове се организират общообразователни хорови и подкрепящи курсове в области с общи познания. **Съдържание на курса и програмата (Заглавие 5.3.2.4.).**

На студентите се предоставят ефективно действащи програми чрез перспективна и академична култура, както и различни панели и семинари, водени от експерти-преподаватели в различни учебни образователни предмети в допълнение на хоровата музика. *Програми за семинарни разговори (Заглавие 5.3.2.5.).*

Постигането на резултатите от обучението и семинарите, проведени в хоровата школа „100 гласа“, е предимно насочено към фестивалната култура на общообразователните училищни хорове. *Хоровият фестивал на хоровата школа „100 гласа“ (Заглавие 5.3.2.6.).*

Националният младежки хор „100 гласа“ формира начина, по който работят хоровите диригенти и други преподаватели, занимаващи се с хор в Турция, като им създава общ поглед върху различните сфери на взаимодействие с хоровото изкуство. *Академичен състав (Заглавие 5.4.).*

Във връзка с обучението в Националната хорова школа, в дисертацията е представен и академичният състав, работещ в „100 гласа“, по години.

Преподаватели в годините 2014-2015 (Заглавие 5.4.1.), Преподаватели в годините 2015-2017 (Заглавие 5.4.2.), Преподаватели в годините 2017-2018 (Заглавие 5.4.3.), Преподаватели в годините 2018-2020 (Заглавие 5.4.4.).

Лагерната и образователна програма на Националния младежки хор „100 гласа“, която е ефективен учебен модел, е представена в общ план. *Работна програма на лагерните обучения (Заглавие 5.5.).*

В текста на дисертацията са представени и чувствата и мислите на онези, които са преминали обучение в Националния младежки хор „100 гласа“, впечатленията на външни лица, както и на преподавателите, които са взели участие в процеса. В допълнение, "Herkes Şarkı Söylese" („Ако всички пеят“), телевизионната програма на музикалния канал на Турското радио и телевизия (TRT) – част от националното държавно радио на Турската радио-телевизионна корпорация – записва процеса на обучение в един от лагерите на Националния младежки хор „100 гласа“ и го излъчи по канала TRT Music. В този контекст чувствата на ученици и преподаватели към Националния младежки хор „100 гласа“

са представени анонимно. *Мнения за Националния младежки хор „100 гласа“ (Заглавие 5.6.).*

В дисертацията е представено и разпределението на хоровите певци, присъствали на Националния младежки хор „100 гласа“ – по университети, които имат факултети по педагогиката на музиката, по общо музикално образование, по изящни изкуства и консерватории. *Студентите участници в Националния младежки хор „100 гласа“, по университети (Заглавие 5.7.).*

В глава 5 на дисертацията се вижда, че е много важно усилието да се осигурят академични и социални предпоставки, чрез които да се разрешат горепосочените проблеми на младежките хорове и да се осигури постигане на основните цели и принципи на проектите на Националния младежки хор „100 гласа“, с мисъл за бъдещето. *Постигнатите цели (Заглавие 5.8.).*

За да осигури бюджета си за участие в лагери и обучения, всеки кандидат отделя средства за образование, за самоусъвършенстване и поема отговорност в тази област. Така той формира у себе си разбиране за необходимостта от уместно финансово планиране на личното си образование; придобива навика да планира бъдещето си, за да осъществи добро оползотворяване на времето си и да следва лагерната програма, да присъства на обученията, да участва в изяви и да има чувството за собствена стойност, участвайки в един или друг случай.

Много важни личностно, и особено за младия човек, са достигането до нужното разбиране, постигането на съответните умения, поемане на отговорности и създаването на навици да планираш и обезпечаваш личния си бюджет за участия в лагери и обучения, в начинания за собственото ти самоусъвършенстване, в уместно планиране на бъдещето си, рационално използване на времето си, добро следване на лагерната програма, присъствия на обученията, участия в изявите, оттам и постигане на адекватно чувство за собствено достойнство и стойност. Все цели, които са заложили в идеята и дейността на Националния младежки хор „100 гласа“. *Социално развитие (Заглавие 5.8.1.).*

Общо формулираните изисквания към участниците на школата „100 гласа“ са следните: предварително изпратеният нотен репертоар да бъде прецизно подреден в личния класьор; произведенията да бъдат предварително разучени; да

се включват в обученията на лагерите цялостно по-подготвени музикално; да се стремят да подобряват гласовите си качества; за тези, които участват в обучението по дирижиране, да покажат напредък в мануалната техника, от академична гледна точка; да се стремят да подобрят аналитичното си мислене спрямо хоровите творби; да се стремят добре да разпознават хоровите произведения и техните видове; да се информират за различните академични събития, като панели и интервюта. **Академично развитие (Заглавие 5.8.2).**

Целите, по които не постигнахме развитие в школата – най-вече поради обществените навици и принципи на работа в цялата страна – са следните:

Когато студентите се завърнат в условията си на живот и работа, попадайки в съвсем неадекватна среда, не успяват да се адаптират към неуредиците и неразбирането. Те не намират условия за прилагане на уменията, показана им в лагерните периоди;

Генерално погледнато, въпреки изричното акцентиране върху това по време на лагерния период, е налице неспособност за самодисциплина у студентите по отношение на собственото им социално време и участието им в лагера; в това число и отменянето на участието им в последния момент;

Въпреки предварително изяснената икономическа дисциплина и съгласие с условията, не се плащат навреме разходите за лагера. **Цели които не бяха постигнати (Заглавие 5.9).**

В основния текст на дисертацията са описани проведените досега обучителни лагери и концерти. Те са онагледени и оповестени чрез различни плакати, социални медии и други подобни. **Проведени лагерни обучения и изнесени концерти на Националния младежки хор „100 гласа“ (Заглавие 5.10).**
Снимки от лагерните обучения на Националния младежки хор „100 гласа“ (Заглавие 5.11).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В настоящата докторска дисертация, темата на изследване беше разгледана в широк исторически контекст, като бяха осъществени следните приноси:

- В исторически план обстойно са изследвани етапите на развитие на музикалната култура и в частност на хоровата през периодите на Османската империя и на Република Турция.
- В обхвата на дисертационната разработка бяха разгледани системата и развитието на турската хорова музика до момента, в общ план бе обгледано и преценено мястото на турската музика в световната музикална култура, в особен фокус бе поставено общото състояние на турската хорова музика.
- Описаните в тази дисертация структури и начинания, осъществени във времето на Османската империя и в Републиканския период, оставили важни следи в развитието на хоровата музика в Турция, са осветлени както в социалната, така и в художествената област.
- С оглед на появата на многогласната хорова музика в пределите на османската традиционна музикална структура, в исторически план е изследвано взаимодействието на западната музика върху турската музикална култура и резултатите са представени в дисертацията.
- В историческата перспектива, представена в дисертационната разработка, на първо място са изяснени подробно характеристиките на културата на фолклорната и дворцовата музика в Османската империя, техните образователните структури, начините на тяхното изпълнение, структурата на колективните певчески култури в традиционната и религиозна структура на турската музикална култура.
- Представени са етапите на промените на музикалната структура от западно европейски тип, като е отделено специално внимание на влиятелните личности и са систематично представени първите хоровите структури от началото на Републиканския период.

- При подробното изследване, представено в дисертацията, се установява, че първите стъпки в развитието на многогласната хорова култура са осъществени именно от младежките хорове. Представен е също и историческият процес, започнал от сформирането на първият професионален смесен хор към Турското радио и телевизия през 1970-та година, както и първите турски хорови композитори, музикални педагози и особено работата на първите хорови диригенти по това време.
- В аспекта на многогласната хорова музика (детската, особено младежката), в дисертацията са представени в таблици настоящето положение и формите на хоровото обучение в цялостната образователна система в Турция. Така се предоставя ясна картина на развитието и появата в Турция на хоровите разновидности, които са класифицирани подробно.
- В рамките на дисертацията се акцентира върху липсата на място на полифоничната хорова музика в общообразователната система в Турция, липсата на интерес към пеенето в хор (особено в младежки хорове), като се установява, че основните причини за тези недостатъци е липсата на академична подготовка на хоровите диригенти, които работят с учебните хорове.
- В дисертацията е изследван и представен статутът на предмета „хорова музика“ в музикалните отдели в рамките на висшето образование, като музикални катедри, формирани в рамките на факултети, консерватории към отделните университети и катедрите по педагогика на музиката.
- Извън образователния контекст, в дисертацията е разгледана и дейността на хоровата изява в страната като фестивали, концертни разновидности в цялостното хорово музикално поле. Разгледана е и работата на обществени и частни хорови организации в целия статут на разпространение на музиката в Турция, имащи принос към социалното развитие на страната.
- В настоящото дисертационно изследване са представени първите най-високите постижения и награди, получени в европейските хорове фестивали и конкурси на турските хорове досега. В тази връзка е анализиран приносът и влиянието за сформирането и развитието на турската хорова

- музика както на турските диригенти, завършили хорово дирижиране в чужбина, така и на чуждестранните хорови диригенти, работили в страната.
- В дисертацията е представено академичното обучение, свързано специално с многогласната хорова музика. Показано е, че един от основните неуспехи в развитието на академичното хорово обучение е създаването на малко на брой катедри по хор, без да се включва хорово дирижиране, които се закриват в кратък период от време поради липса на щат за преподавателите.
 - В общия контекст на дисертацията са включени имената на турски хорови диригенти (включително тези, получили образованието си в чужбина), които са допринесли ефективно за развитието на полифоничната хорова музика, както и имената на композиторите и списък на творбите им в областта на хоровата музика.
 - В рамките на основната тема на дисертацията, е осъществен подробен преглед на младежките хорове в Турция. В този контекст, е съставена таблица на всички любителски и професионални младежки хорове в Турция, имащи активна роля в развитието на хоровото изкуство в страната. В различни аспекти са разгледани плюсовете и минусите на нововъзникващото младежко хорово движение в Турция, като е обърнато внимание върху необходимостта от осигуряването на ефективни разрешения, с цел по-ефективно развитие.
 - В светлината на синтезите, направени чрез общ поглед върху турската хорова музика, младежките хорови проблеми на страната са разгледани детайлно, за да се докаже необходимостта от перспективно решение на идентифицираните проблеми, а именно, необходимостта от създаването на Националната младежка хорова школа „100 гласа“. Чрез внимателно проучване и оценка, може да се установи, че представянето ѝ като модел за решение дава национален принос за преодоляването на проблемите на младежката турската хорова музика.

ПРИНОСИ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. За първи път историята на турската музика е проследена от гледна точка на хоровата култура.
2. За първи път обект на проучване е историята на младежките хорове в Турция през последните 30 – 40 години и се коментира значението на хоровете като възпитателно средство на младежта. Въз основа на авторски подбор и аналитичен коментар са съставени и хронологични списъци на хорови диригенти, композитори и хорови творби.
3. За първи път в турската научна литература се изследват класификациите на хоровете, както и създаването и реализирането на подходящ за съответните видове хорове репертоар.
3. За първи път се акцентира върху ролята на учителите по музика в създаването, ръководенето, изявите, общата дейност и въздействие върху обществото в Турция – общество с висок процент млади хора.
4. За първи път в турската изследователска и педагогическа литература аналитично се разглеждат подготовката на хоровите диригенти и необходимостта от изграждане на академично образователна система по хор – за музикална грамотност, солфеджни познания и умения, професионална култура, гласова подготовка, организационни въпроси, диригентска техника, репетиционна техника и дисциплина, сценично поведение, концертни стандарти.
6. За първи път в турската изследователска литература се коментират въпросите за психологията на диригента, хориста и състава. В наблюденията е включен и богатият личен опит на докторанта по отношение на създаване и ръководене на хорове, както и личният му опит по организация и осъществяване на хорови фестивали.
7. Основното новаторско решение на проблемите, представени в дисертацията, е създадената от автора единствената по рода си организация Национална хорова школа „100 гласа“ (100 Vocal National Choir School),

която е разгледана като модел на ефективно разрешение на проблемите и перспектива за развитието на младежката хоровата музика в страната.

ПУБЛИКАЦИИ ВЪВ ВРЪЗКА С ДИСЕРТАЦИЯТА

1. Гьокче, Мете (2009). A General Assessment on The Earnings of the Turkish Choral Festival from The Perspective of the Social Functions of Choral Music, On 38th ICANAS Music Culture and Education, Ankara Atatürk Culture, Language and History High Agency Publications. Ankara-Turkey, <https://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/GÖKÇE-Mete-KORO-MÜZİĞİNİN-TOPLUMSAL-İŞLEVLERİ-AÇISINDAN-TÜRKİYE-KOROLAR-ŞENLİĞİNİN-KAZANDIRIŞLARI-ÜZERİNE-GENEL-BİR-DEĞERLENDİRME.pdf>
2. Гьокче, Мете (2015). Write the Choral Music in Turkey, Music Journal, Web Portal Columnist, http://www.musikidergisi.com/yazar-112-turkiyede_koro_muzigini_yazmak
3. Гьокче, Мете (2016). Impressions from Istanbul and Konya, Music Journal, Web Portal Columnist, http://www.musikidergisi.com/yazar-140-konya'dan_istanbul'dan_izlenimler
4. Гьокче, Мете (2016). Is there a Turkish madrigal? Music Journal, Web Portal Column, http://www.musikidergisi.com/yazar-148-turk_madrigali_var_midir
5. Гьокче, Мете (2018). Traditional Turkish Music and Collective Singing, II. Scientific Forum for Arts, Sofia, NBU
6. Гьокче, Мете (2018). Choirs Unite People, Tedx Talk, Adana-Turkey, <https://www.youtube.com/watch?v=ATEblorc9E&t=3s>
7. Гьокче, Мете (2019). Canakkale Choral Festival – New International Canakkale Choral Competition in 2019, III. Scientific Forum for Arts, Sofia, NBU
8. Гьокче, Мете (2019). If Everybody Sing, TV Program, Presenter and Consultant, Turkish Radio and Television, Six Episodes, Ankara-Turkey, <https://www.latest.facebook.com/watch/?v=525983591515959>, <https://www.facebook.com/watch/?v=2602299563127262>
9. Гьокче, Мете (2020). Interview with Ahter Destan on Children's Songs from Generation to Generation, Hürriyet Newspaper Gösteri Journal, Number: 332, Page:30-32, ISSN:1300-5839

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
 ATATÜRK SUPREME COUNCIL FOR CULTURE, LANGUAGE AND HISTORY
 ВЫСШЕЕ ОБЩЕСТВО ПО ТУРЕЦКОЙ КУЛЬТУРЕ, ЯЗЫКУ И ИСТОРИИ *имени* АТАТЮРКА

38. ICANAS

(Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi)
 (International Congress of Asian and North African Studies)
 (Международный конгресс по изучению Азии и Северноафрики)

10-15.09.2007 ANKARA / TÜRKİYE

BİLDİRİLER/ PAPERS / СБОРНИК СТАТЕЙ

MÜZİK KÜLTÜRÜ VE EĞİTİMİ
 MUSIC CULTURE AND MUSIC EDUCATION
 МУЗЫКАЛЬНАЯ КУЛЬТУРА И МУЗЫКАЛЬНОЕ
 ОБРАЗОВАНИЕ

II. CİLT / VOLUME II / ТОМ II

ANKARA-2009

KORO MÜZİĞİNİN TOPLUMSAL İŞLEVLERİ AÇISINDAN TÜRKİYE KOROLAR ŞENLİĞİNİN KAZANDIRIŞLARI ÜZERİNE GENEL BİR DEĞERLENDİRME

GÖKÇE, Mete
TÜRKİYE/ТУРЦИЯ

ÖZET

Müziğin insan üzerindeki işlevleri birçok yapıdan geniş, etkin ve çeşitlidir. Müziğin insan yaşamında ilk müziksel olma yarattığı anne karnında ve doğum anındaki ilk dünyaya gelişindeki sesli merhabadan ibarettir. Bu yapı, müzikle insan arasında duyuşsal bir etkilenme doğurmaktadır. Bu etki, insanı müziksel bir varlık yapısına dönüştürür. Bu yapı, insanın kendi gelişiminde çok önemli bir rol oynayacak ve müziğin içinde bulundurduğu etkin işlevsellikler, bireyin gelişim evrelerinde oldukça önemli bir süreç teşkil edecektir.

Müziğin işlevsel etki çeşitleri içinde koro müziği oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Toplumların gelişmesinde, koro müziği eğitimi ile kalabalık insan yapılarına kolay ulaşılabilen ve etkin bir öğrenme, kültürlenme ve olgunlaşma biçimi katmaktadır.

Koro eğitimi, bireyin müziksel gelişimlerinin yanında ayrıca, sosyal, kültürel, psikolojik yaşamın açılarında etkisi olan bir kültürel eğitimidir. Koro müziğinin eğitsel gücüne toplumsal olarak büyük önem veren Avrupalı ve diğer dünya ülkelerinde, bireylerin yaşamlarında ne gibi olumlu kazanımların gözüktüğü bugün bu toplumların yaşayış ve hayata bakış biçimlerinde görülmektedir.

Bunların paralelinde; ulusal koro müziğimizin gelişiminde koro kültürümüzün yapısal oluşumlarında cumhuriyetimizin kuruluşundan bu yana devlet müzik, sanat, eğitim politikalarıyla gerekse sivil kuruluşların girişimleri ile Türk koro müziği ve kültür yapısı gelişimini sürdürmektedir.

Bu sebeple; ulusal müzik kültürümüzün ve koro müziği eğitiminin toplumsal alana geniş yaygın bir şekilde genel, özenen, mesleksi müzik eğitimi içerisinde evrensel anlamda daha da yaygınlaşması düşüncesiyle kurulan Türkiye Polifonik Korolar Derneğinin 1996 yılından beri her yıl düzenlemiş olduğu "Türkiye Korolar Şenliği" bu anlamda çok önemli bir koro kültürü eğitimi kazandırma girişimi ile toplumsal bir sanatsal ve kültürel buluşmadır.

Bu yıl 12'ncisi düzenlenecek olan şenliğin koro müziğinin toplumsal, bireysel, kültürel, ekonomik, eğitimsel işlevleri ve genel, özenen, mesleksi koro eğitimleri ve kültürleri arasındaki gelişmelerin, bire bir görüşme, tarama, sayısal verilerin bildiri kapsamında değerlendirilerek Türkiye Korolar Şenliği'nin Türk ulusal koro müziği ve eğitimine, Türk toplumuna sanatsal kazanımlarının bir sayısal iz haritası çıkartılarak şenliğin müziksel ve toplumsal paralellikteki işlevsel kazanımlarının yapısı aktarılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Koro müziği, insan-toplum ve müzik, Türkiye Korolar Şenliği.

ABSTRACT

Functions of music on humans is extensive, effective and various in many aspects. The first introduction of music in human life is the welcoming voice at the moment of birth. This structure causes a perceptual influence between the music and the human. This effect transforms the human to a musical being. This structure will play a very important role in the human's self development and the effective functionalities that the music contains will be an important process during the development periods of the individual.

Chorus music has an important place in functional effects of music. With the chorus music education huge masses can be reached and this adds a learning, culture and maturation to the development of societies.

Chorus education is a culture that has effect on social, cultural, psychological living aspects of the individual besides his musical development. In European and other world countries where the educational power of the chorus music is considered as very important, the gains of the individuals can be clearly seen in the social lives and points of views of these societies.

In parallel to these; our national chorus music and its cultural structure continues to develop with the music, art, and education policies of the government and civic institutes' efforts since the foundation of the republic.

For this reason; Türkiye Polyphonic Chorus Association, founded to promote our national music culture and chorus music education in the society in a more general, amateurish, universal way in occupational music education, has been holding "Türkiye Chorus Festival" since 1996. This is a very important artistic and cultural meeting in order to give a chorus culture education.

This year the 12th festival will be hold and a political trace map will be prepared to show chorus music's social, individual, cultural, economic, educational functions and developments between general, amateurish, occupational chorus educations and cultures by making one-to-one evaluations, scannings, and numerical data comparisons. This will expose the festival's structural gains in musical and social parallel.

Key Words: Chorus music, human-society and music, Türkiye Chorus Festival.

GİRİŞ

Eğitim, insan için yaşamın en temel ihtiyaçlarının başında gelmektedir. Eğitim bireysel, yaşamsal ve kültürel alanda bireyin zenginleşmesini sağlar.

Musiki Dergisi

Musiki Dergisi 12. YIL
Müziği oku, yaz, müzikten haber al...

ANASAYFA KONSER HABER MAKALE ANMA TOPLUMSAL KONGRE SEMP.PANEL EĞİTİM YENİ ÇALGI THM DİĞER »

SON DAKİKA

Istanbul 27°C

Haber ara

DÖNÜŞÜM
Orkestra fabrikadır.. Ayhan Sarı

YORUMSUZ
"Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası" logosu hakkında...

ANMA
Prof.Dr. Gültekin Oransay'ın vefatının 31. yıldönümü...

DÖNÜŞÜM
İşlevsel Müzikoloji - Functional Musicology
Dr. Ayhan Sarı

Mete Gökçe
" Türkiye'de koro müziği "ni yazmak...
Yazı Tarihi: 9 Aralık 2015 Çarşamba

Musiki Dergisi portalı geleneksel müzik kültürümüz üzerine önemli bir kaynakça. Osmanlı'dan bu zamana değin müzik kültürlerimizin bileşkelerini, türsel, tarihsel ve sanatsal anlamda ortaya koyan büyük bir ansiklopedi neredeyse!
Bu derin mecrada bundan böyle koro müziği yazılarımla sizlerle birlikte olmaya, kalemim döndükçe yazmaya çalışacağım. Kusurlarım olursa şimdiden affola.
Türkiye "kentsel halk kültürü" zemininde koro uygulamalarının daha çok geleneksel

TÜM ORK
İstanbul Türk Müziği Orkestra ve Korusu Filarmoni Derneği

Günün Sözü
İçerideki bölücü olmayan düşman, dışarıdaki düşmandan yegdir...
(Ayhan Sarı)

Musiki Dergisi

Musiki Dergisi 12. YIL
Müziği oku, yaz, müzikten haber al...

ANASAYFA KONSER HABER MAKALE ANMA TOPLUMSAL KONGRE SEMP.PANEL EĞİTİM YENİ ÇALGI THM DİĞER »

SON DAKİKA

Istanbul 27°C

Haber ara

DÖNÜŞÜM
Orkestra fabrikadır.. Ayhan Sarı

YORUMSUZ
"Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası" logosu hakkında...

ANMA
Prof.Dr. Gültekin Oransay'ın vefatının 31. yıldönümü...

DÖNÜŞÜM
İşlevsel Müzikoloji - Functional Musicology
Dr. Ayhan Sarı

Mete Gökçe
Konya'dan, İstanbul'dan İzlenimler...
Yazı Tarihi: 11 Mart 2016 Cuma

Musiki Dergisi'nin sayfalarından yeniden merhaba!
03-04 Mart 2016 tarihlerinde Konya Necmettin Erbakan Üniversitesinde gerçekleştirmiş olduğum etkinlik ardından kısa bir İstanbul soluğundan duyular ve düşünceler paylaşmak istiyorum..
Konya her zaman ulvi yapıyla derin sevgi duyduğum bir yerdir. Mevlana ve Şems kültüründe doğan bir sevgi öncelikle. Müzik , sevgi .. Koro ve Sevgi ! Yer de Konya

TÜM ORK
İstanbul Türk Müziği Orkestra ve Korusu Filarmoni Derneği

Günün Sözü
"Dünya hükümeti kurulmazsa, insanlık bitecek..."
(Stephen Hawking)

Musiki Dergisi

Musiki Dergisi 12. YIL

Müziği oku, yaz, müzikten haber al...

[ANASAYFA](#) [KONSER](#) [HABER](#) [MAKALE](#) [ANMA](#) [TOPLUMSAL](#) [KONGRE SEMP.PANEL](#) [EĞİTİM](#) [YENİ](#) [ÇALGI](#) [TİM](#) [DİĞER »](#)

 SON DAKİKA

 İstanbul 27°C

[Haber ara](#)

DÖNÜŞÜM

Orkestra fabrikadır.. Ayhan Sarı

YORUMSUZ

"Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası" logosu hakkında...

ANMA

Prof.Dr. Gültekin Oransay'ın vefatının 31. yıldönümü...

DÖNÜŞÜM

İşlevsel Müzikoloji - Functional Musicology
Dr. Ayhan Sarı

Yazar Detayları

Mete Gökçe

Türk Madrigali var mıdır?..

Yazı Tarihi: 9 Nisan 2016 Cumartesi

Ana vatani İtalya olan madrigaller koro müziğinde 14. yy dan başlayan 16-17. yy'lara kadar uzanan önemli bir türdür. Pastoral yapının aşk ve erotizm duyularını işleyen güçlü bir dil ve o dili ifade edecek armonide, ezgide güçlü yazımı gerektiren genellikle dilini şairlerden alan hicivli mizahi bir yazım.

TÜM
ORK

İstanbul Türk Müziği Orkestra ve Korusu Filarmoni Derneği

Günün Sözü

Türkiye akademik müzik hayatındaki içsel çatışmalar bize tarihimizin bir mirasıdır...

Gösteri

sanatın ve edebiyatın dergisi

Ekim - Kasım - Aralık 2020 sayı 332 15 TL

Edebiyatımızın unutulmuş geçmişini
bugüne nasıl taşımalı?

Aydın Afacan **Yeşim Ağaoğlu** Batuhan Akgün **Ulaş Bager Aldemir** Fatih Altuğ **Cüneyt Ayrıl** Kemal Bek **Metin Cengiz** Mustafa Çevikdoğan **Fethi Demir**
Hacer Er **Osmantan Erkir** Koray Feyiz **Mete Gökçe** Gülseli İnal **Emin Nedret İşli** Mehmet Kanar **Erhan Karaesmen** Çayan Okuducu **Cemil Okyay** Nejat
Onursoy **Şaban Özdemir** M. Kayahan Özgül **Hüseyin Peker** Fatma Sıla Sandal **Ali Serdar** Erkut Tokman **Reyhan Tutumlu** Orçun Üçer **Seyfettin Ünlü**
Erol Üyepazarcı **Zehra Betül Yazıcı** Hayri K. Yetik

ISSN 1300-5839

9 771300 583005

Bu Sayıda

- 06 İki 'modern gelenekçi' şair:
Asaf Hâlet Çelebi
ve Hilmi Yavuz
Koray Feyiz

- 13 Vertigo
Metin Cengiz

- 14 Okumayan Konyalıya değil
okuyan Koreliye yazan küresel
romancı: **Orhan Pamuk**
Fethi Demir

- 23 Camdaki Okyanus
Hüseyin Peler

- 24 Mitosla şiirin ilişkisi
her şeyden önce özsel
bir ilişkidir
Aydın Arican - Batuhan Alugün -
Fatma Sila Sandal - Ulaş Bager Aldemir

- 30 Beklenen CD: Nesilden
Nesile Çocuk Şarkıları
Mete Gölçe

- 33 Mutluluk
Erlurt Tolman

- 34 İki ateş arasındaki postula
- Scylla ve Charybdis-
Gülseli İnal

- 36 Binalar ve senfoniler
Erhan Karaesmen

- 44 Hatırda kalmaz
satırda kalır
Orçun Üçer

- 48 Paris bambaşka
Cüneyt Ayrıl

- 53 Dört Mevsim
Covit On Dokuz
Hayri K. Yetik

- 54 Türler arasında yolculuk
Zehra Betül Yazıcı

- 60 Şiir ve özne
Cemil Oluyay

- 66 Doğu ve Batı sanatında
ufuk çizgisi ve perspektif
Yeşim Ağaoğlu

- 69 İntihar
Çayan Oluduci

- 70 Edmond Kiraz artık
eserleri ile yaşayacak
Nejat Onursoy

Beklenen CD:

Nesilden Nesile Çocuk Şarkıları

Met e Gölçe

“Koro şefi ne iş yapar?” diye sordüğümüzde tek bir cevabı var mıdır? Hayır... O kadar çok anlamı var ki; ayrı bir kitap konusu oluşturur. Ancak, en başta; bestecilerin eserlerinin seslendirme sorumluluğunu üstlenerek, kendi süzgecinden, kendi müzik hislerinden ve becerilerinden (yani tecrübesinden) geçirerek, koristlerinin yüreklerine ve seslerine serpmek, müziğe can verecek dokunuşlarda bulunmak... İşte bu; adeta bir sihirbazlık gerektiren maharettir, bir koro şefi için en önemli özelliktir. Korolar; çocuk, genç, büyük demeden, toplu bir şekilde müziğin aktarılmasında büyük bir ifade gücüne sahip sivil ve sesli toplum örgütleridir. Şarkıların, korolardaki büyük ifadesi, enerjisi...

Ahter Destan,
ülkemin koro virtüözü,
adeta bir koro sihirbazı

Yaz aylarında ülkemizin büyük bestecilerinden Muammer Sun'un çocuk şarkılarının albümleştirildiği 'Nesilden Nesile Çocuk Şarkıları' CD'si yayınlandı. Doç. Ahter Destan'ın yönetiminde Kültür Bakanlığı Çocuk Korusu bu CD'de önemli bir başarı çizgisi yakaladı. Bu başarının ortaya çıkış sürecini, çalışmaların arka planını, felsefesini, amacını, projenin baş aktörlerden Koro Şefi Doç. Ahter Destan'dan öğrenmek istedik. Girişte belirttiğim iki özelliği mükemmel bir şekilde ortaya koyan Ahter Destan; ülkemizin koro virtüözü, adeta bir koro sihirbazı! Onun parmaklarının ucundan adeta, insanlar "herkesin eşit ve mutlu olduğu" bir ülkede geziniyor.

Ülkemizde niteliği yüksek, bu yapıda ortaya çıkan kayıtlar maalesef pek az, hatta neredeyse yok! Bu kayıtların albüm olarak yayınlanması; ülkemiz için birçok açıdan büyük bir ihtiyaçtı. Büyük bir emek ürünü ve bizlere hediye olan çalışma; aynı zamanda bu işin nasıl yapılacağına dair çok kıymetli bir örnek... Dünya ve ülkemiz koro müziğinde büyük bir ustalığa sahip olan sayılı isimlerden biri, Koro Şefi Doç. Ahter Destan'dan; bir ustanın 'bilgi ve

duygu' penceresinden bakarak, albüme dair aktardıklarına göz atalım...

Çocukların ve büyüklerin kalbini ısıtmak için

Muammer Sun'un 'Nesilden Nesile Çocuk Şarkıları'nı hazırladınız ve geçen aylarda yayınlandı. Çocuklara armağan ettiğiniz bu CD'nin hazırlanış süreci nasıl oldu?

Bu CD'yi "dünyaya getirmek" için 9 yıl bekledik. 9 ay hamilelik gibi, ama bu tam 9 yıl, bir müzik bebeği için bile oldukça uzun bir süre... Ancak, iyi ki öyle olmuş, zira muhteşem bir zamanlama ile 100. Yıl armağanı oldu. Herkesin yüreğine damgasını vuran bir bestecinin, Muammer Sun hocanın, sözcüsü olmak çok büyük bir sorumluluk ve ayrıcalık. Hatırlarsınız, 'Kurtuluş' filmi bu bestecinin müziği ile akıllarda ve yüreklerde yer etti. Onun çocuk şarkıları ise hâlâ büyük – küçüklerin ağzından düşürmüyor.

CD'yi Kültür Bakanlığı Çocuk Korusu ile hazırladınız. "Kültür Bakanlığı" denildiğinde hazırlanış sürecinin kolay olabileceği aklı geliyor. Ama sanırım pek öyle olmadı.

Kültür Bakanlığı Çocuk Korusu aslında bir amatör korodur. Çocuklar seçiliyor, ama müziği yeni öğrenmeye başlıyorlar. Bu anlamda, şarkıları düzgün söyletebilmek hiç ama hiç kolay değildi. Neyse ki mükemmel bir ekiple yola çıktık: Harika ötesi bir tonmayster: Erkin Onay; eşlikleri mükemmel, harika bir piyanist: Begimhan Gençgönül; çocukların sonuna kadar her türlü fedakarlıktan çekinmeyen velileri ve bendeniz: Her ayrıntının kalitesi için didik didik uğraşan bir koro şefi... Kayıt evresi çok uzun sürdü. Gün oldu sadece bir şarkı kaydedebiliyorduk, çünkü düzgün Türkçe, müzikal cümleler, nüanslar, tını balansı, ani bir hışırının temizlenmesi gibi her detay için tekrar ve tekrar kayıt yapıldı. Bu CD tüm çocuklara bir müzik arkadaşı olacaktı, bu yüzden yapım sürecinde çocuklarla birlikte bazı ayrıntılar konusunda ortak kararlar veriyorduk.

Çocuklarla bu ortak kararları alırken nasıl bir yöntem izlediniz?

Örneğin, 'Minik Kardeş' (Minicik, minicik bir can...) şarkısında tınıyı daha çocuksu yapabilmek için özel sesler seçiyorduk. Korodaki çocukların "ben niye söylemiyorum" diye üzülmemesi için "kim söyleyebilir" diye kendilerinin seçmesini öngördük. Ayrıca, bazı şarkılarda Muammer hoca'nın tempolarına itiraz ediyorlardı... "Hocaaam, bu çok yavaş" deyip, günün koşturmacasının tempolarını tercih ediyorlardı... (Çok ilginç, değil mi?) Tabii, Muammer hoca bundan pek memnun olmamış olabilir, ama biz öncelikle çocuk algısını önemsedik. Hatta, şöyle bir anım var, ama bunu paylaşmak ne denli doğru olur, bilmiyorum: Çok bilinen ve sevilen 'Annemize Türkü' şarkısındaki bir kelimeye itiraz ettiler. "Ananın çilesi çok"ta

Nesilden Nesile Çocuk Şarkıları' CD'sinin tamamlanıp, dinleyiciye ulaşması neden dokuz yıl sürdü?

İnanın, bilmiyorum. Kültür Bakanlığı'nın talimatı ile bu işe başladık ve bunun için tüm yöneticilere teşekkür borçluyum. Tabii Muammer Sun hocamıza da sonsuz teşekkürler. CD kaydı döneminde biraz rahatsız olmasına rağmen hep manevi desteği ile yanımızdaydı. Bütün çocuklar o kadar büyük bir sevgiyle, gerçek bir azimle uğraştılar ki kelimeler yetersiz kalır. Bekleme konusuna gelince, şimdi neden beklediğini biliyorum: 23 Nisan'a 100 Yıl Armağanı olsun diye. Bu hüzünlü dönemde çocukların ve büyüklerin kalbini ısıtsın diye...

"annenin" demeyi istediler, ama hoca itiraz etti, bunun geleneksel Türkçemizde yerleşmiş bir ifade olduğunu ve bunu değiştirmemiz gerektiğini söyledi. Elbette kabul ettik.

Çocuklara ve müzikseverlere son olarak ne söylemek istersiniz

Muammer Sun hocamızın tüm çocuk şarkıları bunlar değil, çok dahası var. En büyük dileğim, onlar da kaydedilsin ve bir sonraki 23 Nisan Çocuk Bayramı'nda ülkemize armağan edilsin. Çocuklara sarılmak isterim, hem de nasıl isterim, bilemezsiniz. Çocukları çok seviyorum. Onlardan masmavi gökyüzünü, sıcakık güneşi, çiçeklerin saf kokusunu almaya o kadar alıştım ki... Şimdi, pandemi sebebiyle, sarılamıyorum. En çok şunu söylemek isterdim: "Siz bizim herşeyimizsiniz. Gökyüzümüz, güneşimiz, çiçeğimiz, kalbimizsiniz! Yeryüzünün umudusunuz! Bizi daha iyi insan yapanlarınsınız! İyi ki varsınız! Size çok şey borçluyuz!"

Mete Gökçe:

Koro Şefi. 100 Ses Koro Okulu Genel Yönetmeni.